

DİJİTAL BECERİ SEVİYELERİNİN DİJİTAL SERMAYE HACMİNE ETKİSİNİN ÇOKLU DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ İLE ÇÖZÜMLENMESİ

Yetkili Yazar | Correspondent Author: Selfiye ÖZKAN

Analysis of the Effect of Digital Skill Levels on Digital Capital Volume by Multiple Linear Regression Analysis

Yazar (lar) | Author(s)
Selfiye ÖZKAN¹

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geliş Tarihi : 15/03/2023
Makale Kabul Tarihi : 19/06/2023

Anahtar Kelimeler:

Dijital Beceriler, Dijital Sermaye, Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

ÖZ

Dijital teknolojilerin gelişimi ile bireylerin dijital teknolojileri kullanım biçimleri de farklılık göstermektedir. Günümüz iş yaşamında, eğitim ya da günlük yaşamda dijital becerilerin geliştirilmesinin önemi büyüktür. Dijital beceriler bireyin birden fazla kaynaktan gelen bilgileri arayabilmesi, değerlendirebilmesi, ayıklayabilmesi ve organize edebilmesi açısından önem taşımaktadır. İnternet oldukça çeşitli bilgi kaynaklarına erişimi hızlandırmakta ancak bireyin ihtiyaç duyduğu ve bilgiye güvenli yollardan erişimi noktasında dijital becerilere ihtiyacı vardır. Nitekim dijital sosyal dünyada güvenli ve başarılı olmasının koşulu dijital beceri düzeyleri ile ilgilidir. Bu çalışma bireyin dijital beceri seviyelerinin dijital sermaye hacmi ile ilişkisine odaklanmaktadır. Araştırmanın örneklemini 572 kişi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında dijital güvenlik becerileri, dijital sorun çözme becerileri ve dijital içerik oluşturma becerilerinin dijital sermaye hacmine etkisi çoklu doğrusal regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında değişkenlerin, ortalama, standart sapma, frekans, minimum ve maksimum değerleri betimsel analizlerle gerçekleştirilmiştir. Değişkenler arası ilişkinin yönü ve değerine ulaşabilmek amacı ile Pearson moment çarpım korelasyonu gerçekleştirilmiştir. Dijital beceri seviyelerinin dijital sermaye bağımlı değişkenini yordama gücü çoklu doğrusal regresyon analizi ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular dijital güvenlik, dijital problem çözme ve dijital içerik oluşturma becerilerinin dijital sermaye seviyesindeki değişimin %88'ini açıkladığını göstermektedir. Elde edilen bulgular dijital beceri seviyelerinin dijital sermaye hacmini pozitif yönde ve güçlü biçimde etkilediğine işaret etmektedir.

ARTICLE INFORMATION

Submission Date : 15/03/2023
Accepted Date : 19/06/2023

Keywords:

Digital Skills, Digital Capital, Multiple Linear Regression Analysis

ABSTRACT

With the development of digital technologies, the ways in which individuals use digital technologies also differ. The development of digital skills in today's business life, education or daily life is of great importance. Digital skills are important for an individual to be able to search, evaluate, extract and organize information from multiple sources. The Internet speeds up access to a wide variety of information sources, but an individual needs digital skills to access information in secure ways. As a matter of fact, the condition for being safe and successful in the digital social world is related to digital skill levels. This study focuses on the relationship of an individual's digital skill levels with the volume of digital capital. The sample of the research consists

¹ Doktora Öğrencisi Öğrencisi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı ORCID No: 0000-0002-2983-4354, e-posta: selfiyeozkan@outlook.com

of 572 people. Within the scope of the research, the effect of digital security skills, digital problem solving skills and digital content creation skills on the volume of digital capital was analyzed by multiple linear regression analysis. Within the scope of the research, the mean, standard deviation, frequency, minimum and maximum values of the variables were carried out by descriptive analyses. Pearson moment product correlation was performed in order to Decipher the direction and value of the relationship between the variables. The power of predicting the digital capital dependent variable of digital skill levels was performed by multiple linear regression analysis. The findings show that digital security, digital problem solving and digital content creation skills explain 88% of the change in the level of digital capital. The findings obtained indicate that digital skill levels have a positive and strong impact on the volume of digital capital.

1. Giriş

İnternette artan bilgi miktarı ve insanların bilgiye bağımlılığının artması ile internet becerileri çağdaş toplumda önemli bir alana işaret etmektedir. Günümüz toplumu için iş, eğitim ve günlük yaşamda hayati bir öneme sahip olan internet ortamı ile ilgili kullanım becerilerinin önemi bilinmektedir.

İnternette artan bilgi miktarı ve insanların bilgiye artan ihtiyacı nedeniyle, internet becerileri üzerinde düşünülmesi gerekmektedir. İlgili becerileri düzeyleri sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel unsurlar temelinde eşit olmayan bir şekilde bölünmekte, bu becerileri farklılıklarının sonuçları mevcut toplumsal eşitsizlikleri daha da belirginleştirmektedir (Van Dijk, 2005: 16). Geleneksel medyadan farklı olarak dijital medya, kullanıcıların arayüzlerle etkileşime girmesini gerektirmektedir. Bu nedenle aktif katılım etkileşim, işlem ve kişilerarası iletişim kurma noktasında dijital beceri seviyelerinin geliştirilmesi önemlidir. Dijital beceri düzeyleri ile dijital sermaye seviyeleri (internet ortamından elde edilen) faydalar noktasında Türkiye’de nicel araştırma yöntemleri ile yapılan araştırmaların (Binark vd., 2020: 20) oldukça sınırlı olduğu düşünülmektedir. İnternet ortamında yaşlıların enformasyon arama eğilimleri, Sütüoğlu (2020:8), dijital eşitsizlik düzeyleri ile ilgili Eskişehir’ de yoksul bireyler üzerine nicel araştırmalar gerçekleştirmişlerdir.

Bu noktada internet becerilerinin dijital sermaye hacmine etkisi üzerine nicel araştırmaların gerçekleştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma ile internet kullanım becerileri seviyelerinin dijital sermaye hacmine olan etkisinin yönü ve gücü hakkında istatistiksel tekniklerden çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Dijital araçlara fiziksel erişim ilgili araçları kullanım beceri düzeylerine sahip olduğunu ifade etmemektedir. Bu nedenle bu araştırmanın ana katkısı dijital beceri seviyelerinin internet ortamından edinilen avantaja (dijital sermaye) etkisinin çok değişkenli analiz tekniği ile çözümlenmiş ve istatistiksel olarak kanıtlanmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak elde edilen sonuçlar, dijital beceri seviyelerinin dijital sermaye hacmini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Dijital beceri seviyeleri yüksek olan bireyler, dijital kaynaklara daha kolay erişebilir, daha fazla dijital kaynak kullanabilir ve bu kaynakları daha etkili bir şekilde yönetebilirler. Bu da, dijital beceri seviyelerinin artmasıyla birlikte bireylerin dijital sermayelerinin de artacağı anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, dijital becerilerin, bireylerin dijital sermayelerini oluşturmasında ve biriktirmesinde önemli bir rol oynadığı sonucuna varılabilir. Bu nedenle, dijital eşitsizliklerin azaltılması için dijital becerilerin geliştirilmesine ve

eğitime önem verilmelidir. Teknolojinin toplumu etkileyen dinamik bir süreç olduğu vurgulanırken, internet eşitsizliğinin sosyal ve ekonomik hayat üzerindeki etkilerinin açıklanması gerekmektedir. Bu araştırma ile teknoloji ve toplum ilişkisini daha iyi anlamak, dijital beceri seviyelerinin dijital sermaye hacmine etkisini belirlemektir. Ayrıca dijital eşitsizlik araştırmalarında sadece erişim eşitsizliklerine değil, dijital beceri seviyelerinin dikkate alınmasının önemine işaret edilmektedir.

2. Dijital Beceriler ve Dijital Sermaye

Toplumsalın dijital ortama aktarımı ile birlikte bilgi iletişim teknolojilerine sahiplik, bağlantılı olabilme, dijital teknolojileri kullanabilme ve dijital beceri düzeyine ilişkin eşitsizlikler de dijital alanda varlığını göstermektedir. Fuchs, teknoloji ve toplum ilişkisini diyalektik bir perspektifle ele alarak, teknolojinin toplumu belirlemediğini ancak toplumsal koşulların hangi teknolojilerin ortaya çıkacağını etkilediğini savunmaktadır. Teknolojinin etkilerinin anında öngörülememesi, teknolojinin toplumu dolaylı veya karmaşık bir şekilde şekillendirdiği anlamına gelir. Günümüzde internetin bireysel kullanıma açılması ve hızla ilerleyen dijitalleşme, toplumsal yaşamda dönüşümleri beraberinde getirmektedir (Fuchs, 2016: 279-281). İnternet eşitsizliği, bireylerin internete ve bilgisayar teknolojilerine erişimlerdeki eşitsizlikleri ifade eder. Bu eşitsizlik, aynı toplumda yaşayan bireyler arasında ve uluslararası düzeyde gözlemlenebilir. İnternet eşitsizliği, yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum gibi faktörlere bağlı olarak değişebilir ve internet erişimi ile ilgili demografik eşitsizlikleri ifade eder. İnternet eşitsizliği, iş hayatından ekonomiye ve eğitime kadar birçok alanda bireyleri etkilemektedir. Özellikle yoksul ülkeler, internet eşitsizliği nedeniyle bilgi devriminden geri kalmaktadır.

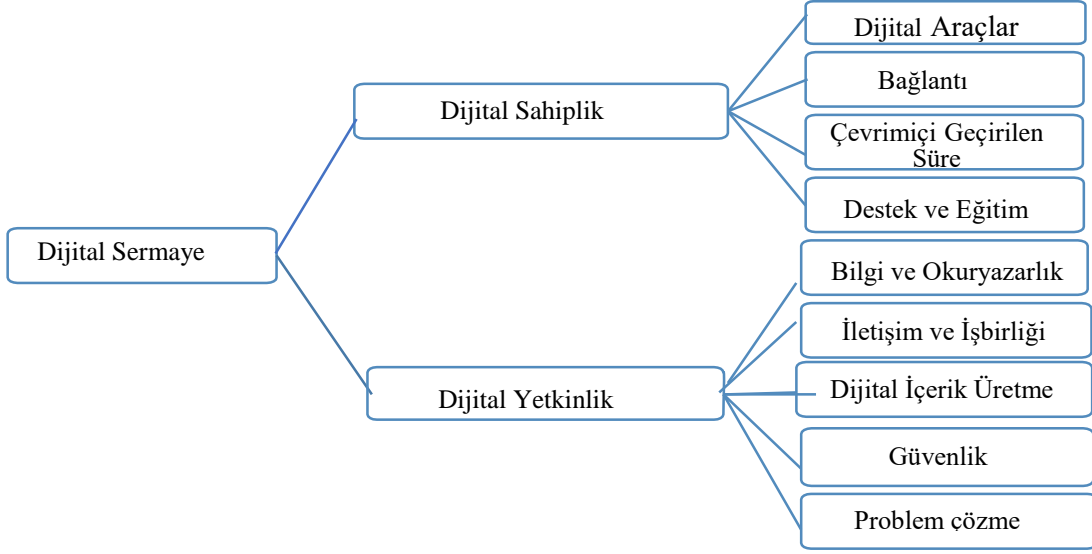
Dijital araçlara sahip olma bireyin dijital yetkinliğe sahip olduğuna işaret etmemektedir. Genel anlamda dijital yetkinlik bireyin dijital teknolojiyi ve dijital araçları kullanabilme becerilerini, dijital ortamda karşılaştığı problemlere çözüm üretebilme ve dijital içerik oluşturabilme becerileri ile ilişkilidir. Bireyin internete erişmek için kullandığı cihazlar ve internet bağlantısına erişimine ilişkin sahiplik düzeyleri dijital sahiplik hacmini ifade etmektedir. Dijital beceriler, bireylerin internet kullanımı sırasında gezinme, arama yapma, çevrimiçi hizmetleri (örneğin, e-bankacılık, e-devlet hizmetleri, internet alışverişi vb.) kullanma becerileri ve verileri filtreleme (bilgi edinme amaçlı kullanım, doğrulama vb.) gibi işlemleri gerçekleştirebilme yeteneğini ifade etmektedir. Bu beceriler ayrıca, internet ortamında karşılaşılan sorunları çözme yeteneğini de içermektedir. Bu yetenek, teknik problemlerle karşılaşıldığında çözüm arama veya bilgiye erişimde yaşanan engelleri aşma gibi durumlarda sorunların üstesinden gelebilmek için gerekli araçları ve yöntemleri kullanabilmek anlamında da önemlidir (Binark vd., 2020: 387-410). Bireylerin internet becerileri, dijital sermaye kavramı ile açıklanabilir.

Dijital eşitsizliği yeniden düşünmek ve çerçevelemek için, Bourdieu'nun (1983, 1984) sermaye temelli yaklaşımına dayanarak, çeşitli araştırmacılar (DiMaggio ve Hargittai, 2004: 360) dijital sermaye kavramını kullanmışlardır. Dijital sermaye, Bourdieucu terimlerle ilişkili bir kavramdır. Dijital teknolojiler, (dışsallaştırılmış kaynaklar) ile dijital yetkinlikler (içselleştirilmiş yetenekler) bir bütünü ifade etmektedir. Bireyin dijital sermaye seviyesi, internet deneyiminin kalitesini etkileyerek dijital eşitsizliğin ikinci düzeyi olarak diğer sermaye biçimlerine (ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel ve politik) dönüştürülebilir ve sosyal alanda bireyin yaşamını etkileyebilir

(Hargittai ve Hinnant, 2008: 244). Dijital sermayenin birikim süreci, bireylerin internet kullanımı, teknolojiye erişimi, dijital yeterlilikleri ve dijital ortamlarda edindikleri deneyimleri içermektedir. Bu beceriler, internet ve diğer dijital araçlar kullanılarak elde edilen bilgi ve kaynaklara erişimi kolaylaştırırken, bireylerin dijital dünyadaki etkileşimlerinde de önemli bir rol oynamaktadır (Ignatow ve Robins, 2017:950-966). Dijital sermaye, dijital becerilerin ve dijital kaynakların birleşimi olarak tanımlanabilir. Bu kavram, dijital ortamda etkin bir şekilde işlem yapabilme ve dijital fırsatlardan yararlanabilme yeteneğini ifade etmektedir. Dijital beceri seviyesi yüksek bireyler, daha fazla bilgiye erişebilmekte ve dijital ortamda alanı ile ilgili daha fazla fırsat yakalayabilmektedir. Dijital beceri seviyesi düşük olan bireyler ise dijital ortamlarda dezavantajlı konuma düşebilirken, dijital fırsatlardan yeterince yararlanamayabilirler. Örneğin, iş başvurularında, iş görüşmelerinde, online eğitimde, dijital bankacılık ya da e-hizmet işlemlerini yapmakta güçlük çekmektedirler. Ayrıca, dijital beceri seviyeleri düşük bireyler, dijital ortamlarda veri güvenliğini sağlama ve çevrimiçi tehditlerden korunma noktasında dezavantajlı konumdadırlar.

Dijital sermaye, kültürel, sosyal ve ekonomik sermayenin ayrı bir biçimi olarak kabul edilir. Ragnedda ve Ruiu (2020), dijital sermayenin dijital teknolojileri ve tekniklerini kullanma becerileri ve tutumları ile donanım, yazılım, internet erişimi gibi dijital kaynaklara sahip olma gibi unsurları kapsadığını belirtmektedir. Dijital sermaye, dijital sahiplik ve dijital yetkinlik olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Dijital yetkinlik, dijital güvenlik, dijital problem çözme ve dijital içerik oluşturma alt başlıkları altında incelenmektedir. Güvenlik becerileri, dijital ortamda veri güvenliğini sağlama, siber saldırılara karşı korunma, kişisel bilgilerin gizliliğini ve bütünlüğünü koruma yeteneğini içermektedir. Güvenlik becerileri, zararlı yazılımlara karşı korunma, güçlü şifreleme kullanma, ağ güvenliği önlemleri alma gibi uygulamaları içermektedir. İçerik oluşturma etkili ve ilgi çekici dijital içeriklerin üretimi, paylaşımı ve dağıtımını kapsamaktadır. İyi bir içerik stratejisi oluşturma, yazılı ve görsel içeriklerin hazırlanması, sosyal medya yönetimi ve diğer dijital platformlarda içerik pazarlama yeteneklerini içermektedir. Problem çözme becerileri, dijital araçların kullanımı sırasında karşılaşılan sorunları çözebilme yeteneğini içerir. Teknik sorunları teşhis etme, hata ayıklama, yazılım ve uygulamalarda sorun giderme becerilerini kapsamakla birlikte veri analitiği, veri görselleştirme ve diğer analitik becerilerin tümünü ifade etmektedir. Aşağıdaki şekil dijital sermaye bileşenlerine ilişkin bilgi vermektedir.

Şekil 1. Dijital Sermaye Bileşenleri

Kaynak: Dijital Sermayenin Kurucu Bileşenleri (Ragnedda vd., 2020: 797)

Bu tanımlamalar, bireysel düzeyde dijital eşitsizlikleri ve yeniden üretim mekanizmalarını vurgularken, aynı zamanda dijital sermayenin dijital yollarla biriktirilebilen veya başka sermaye biçimlerine dönüştürülebilir bir sermaye olarak hareket etme kabiliyetini de öne çıkarmaktadır. Bu nedenle, dijital beceri seviyeleri ve dijital sermaye hacmi arasındaki ilişkiye dair çalışmalar önemlidir. Dijital araç sahipliği ve internet becerileri, günümüzde giderek artan dijital dünya ile birlikte önem kazanmaktadır. Dijital araç sahipliği, kişilerin sahip oldukları dijital cihazlar ve bu cihazlar üzerinden erişebildikleri dijital hizmetler ile ilgilidir. Örneğin, akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar gibi cihazlar, kişilerin dijital araç sahipliği kapsamında yer almaktadır. İnternet becerileri ise, kişilerin dijital dünyada etkili bir şekilde hareket edebilmesi için gereken becerilerdir. İnternet becerileri, birçok farklı alana yayılan ve geniş bir yelpazede yer alan becerilerdir. Örneğin, internet arama becerileri, internet güvenliği becerileri, sosyal medya kullanımı, e-posta yönetimi, dijital iletişim becerileri gibi alanlarda iyi bir bilgi sahibi olmak, internet becerilerini artırmaya yardımcı olabilir. Dijital araç sahipliği ve internet becerileri, dijital sermayenin bir parçasıdır. Ancak kişilerin dijital dünyada varlık göstermeleri ve başarılı olmaları açısından dijital becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bireylerin dijital araçlara ve internet bağlantısına erişim sağlamasının yanı sıra dijital beceri düzeylerindeki eşitsizliklerin araştırılarak internet becerilerinin geliştirilmesi noktasında politikaların ve stratejilerin gerçekleştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı dijital sermayenin önemini vurgu yapmakla birlikte dijital becerilerin dijital sermaye hacmine etkisini belirleyen faktörleri ele almaktadır. Dijital sermaye araca sahiplik, erişim ve dijital yetkinlikler olmak üzere iki boyutta incelenmektedir. Tüm boyutların toplamı dijital sermayeyi oluşturmaktadır. Araca sahip olmanın yanı sıra dijital yetkinlik boyutu kapsamında güvenlik, problem çözme ve içerik

oluşturma beceri düzeylerinin toplam dijital sermaye hacmine etkisinin belirlenmesi amacıyla nicel araştırmalarla desteklenmesi amaçlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi Örnekleme ve Verilerin Analizi

Nicel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada anket tekniği ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 26 istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmada Ragnedda, ve diğerleri tarafından (2020: 812) geliştirilen “Dijital Sermaye Ölçeği” kullanılmıştır. Bireyin dijital sermaye seviyelerini ölçebilmek için öncelikle internet erişimi, bağlantı tercihleri, internet ortamında geçirdiği süre ve sahip olduğu dijital erişim araçlarına ilişkin veriler toplanmıştır. Bireyin dijital sermayesini belirleyen unsurlar sadece erişimden ibaret değildir. Dijital sermaye bireyin internet ortamına erişim, internet ortamında geçirdiği süre, internet ortamına bağlandığı araçlara ek olarak dijital içerik üretimi, dijital problem çözme becerileri ve güvenlik becerilerini kapsamaktadır. Dijital yetkinlik boyutu kapsamında, sorun çözme, güvenlik ve içerik oluşturma becerileri bağımsız değişkenleri oluşturmakta iken toplam dijital sermaye ölçeği bağımlı değişken olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de internet erişimi olan kişiler oluşturmaktadır. Araştırmada basit rastgele örnekleme tekniğinden faydalanılmıştır. Bu yöntem, örneklem seçiminde rastgelelik ve her bireyin eşit seçilme şansı gibi temel özellikleri sağlar ve örneklemin temsil ediciliği ve güvenilirliğini arttırmaktadır (Büyüköztürk vd., 2008: 88). Van Mol (2017: 318), çevrimiçi anketlerin dijital araçlara, internet bağlantısına sahip olan sahip popülasyonlar üzerinde yapılabileceğini ifade etmiştir. Anket ölçeği web 2 araçları üzerinden Kasım 2022 tarihinde ülkenin çeşitli bölgelerinden kullanıcılara ulaşmak amacıyla sosyal medya grupları aracılığı ile iletilmiş olup 572 kişiden geribildirim alınmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur. Ankete katılan kişilerin görüşlerini yansıtması açısından; Kesinlikle Katılmıyorum “1”, Katılmıyorum “2”, Kısmen Katılıyorum “3”, Katılıyorum “4” ve Kesinlikle Katılıyorum / “5”, şeklinde puanlanmıştır (Karasar, 2020: 114). Beşli likert tipi ölçekle yer alan maddelerin her biri faktör analizi sonucu ile çeşitli boyutlar altında toplanmış ve anket ölçeğinin boyutlarına ulaşılmıştır. Anket ölçeğinin geçerliliği ve güvenilirliği Coranbach’s Alfa (a) analizi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin çözümlenmesinde hangi istatistik yöntemlerinin uygulanacağı ve verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemede basıklık ve çarpıklık değerleri dikkate alınmıştır. Araştırma verileri Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu’nun 3 Ağustos 2022 tarihli ve 25/03 sayılı Etik Kurul Kararı ile toplanmıştır.

Araştırmanın hipotezlerinin test edilmesinde “Çok Değişkenli Regresyon” analizi kullanılmıştır. Regresyon analizi birden fazla açıklayıcı değişkenin yer aldığı durumlar söz konusudur. Birden fazla açıklayıcı değişkenin söz konusu olduğu durumlarda çoklu regresyon analizi kullanılmaktadır (Montgomery ve Runger, 2005:411). Çok değişkenli regresyon modeli iki değişkenli doğrusal regresyon yönteminin bir uzantısı olarak tanımlanmaktadır. Özellikle sosyal sistemlerde ile ilişkili olaylarda bağımlı değişkenin tek bir bağımsız değişkene bağlı olduğu durumlara nadir rastlanmaktadır. Sosyal bilimlerde çoğunlukla bir bağımlı değişken birden fazla bağımsız değişkenin etkisi altında bulunmaktadır (Sucu, 2010: 128). Çoklu regresyon ilişkisi istatistik teorisinde genel olarak şu şekilde ifade edilmektedir:

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_K X_k + \epsilon_i$$

Bağımlı değişken Y ; $X_1, X_2, \dots, X_k$ tane bağımsız değişkenin doğrusal bir kombinasyonu tarafından tayin edilmektedir (Akkaya ve Pazarlıoğlu, 2000: 238).

Eşitlikte yer alan k bağımsız değişken sayısını, α sabit terimi ve β 'lar bağımsız değişkenlere ilişkin katsayıları göstermektedir. Çoklu doğrusal regresyon yöntemi çeşitli varsayımlar sunmaktadır. İlgili varsayımlar şu şekilde ifade edilmektedir:

- *Hata terimi ϵ_i normal dağılımlıdır.*
- *Hata terimi ϵ_i 'nin ortalaması sifıra eşittir.*
- *Hata terimlerinin birbirini takip eden değerleri arasında otokorelasyon yoktur.*
- *Hata terimi ϵ_i eşit varyanslıdır.*
- *Bağımlı değişken sürekli ve normal dağılımlıdır.*
- *Tahmin edilen Y değerleri ile hata terimi ϵ_i arasında ilişki yoktur.*
- *Hata terimi ϵ_i ile bağımsız değişkenler arasında ilişki yoktur.*

• Çoklu regresyon modelinde bağımsız değişkenler arasında ilişki yoktur. Çoklu regresyon modelinin parametreleri β 'lar EKKY (En Küçük Kareler Yöntemi) ile tahmin edilebilir (Kalaycı, 2014: 265-266). Araştırma araştırmaya katılan kişilerin görüşleri, araştırmanın gerçekleştiği zaman, araştırmacının hipotezleri ve araştırmada kullanılan istatistiksel yöntemler ile sınırlıdır.

3.2. Araştırmanın Hipotezleri

Dijital beceri seviyelerinin dijital sermaye hacmine etkisinin araştırılmasına ilişkin araştırma soruları şu şekildedir:

H1: Bireyin dijital beceri düzeyleri ile dijital sermaye arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Bireyin dijital problem çözme becerileri dijital sermaye hacmini etkilemektedir.

H3: Bireyin dijital güvenlik becerileri dijital sermaye hacmini etkilemektedir.

H4: Bireyin dijital içerik üretimi becerileri dijital sermaye hacmini etkilemektedir.

4. Bulgular

Demografik bulguların yer aldığı bu bölümde katılımların toplumsal cinsiyet, eğitim düzeyi, yaşanan bölge, yaş aralıklarına ilişkin bulgulara yer verilecektir. Katılımcıların sahip oldukları dijital araç türlerine, internet ortamında geçirilen süre ve ölçek boyutlarına ilişkin ortalama değerlere ilişkin betimleyici istatistiklere yer verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri ve Anket Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Kişilerin Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Yaş ve Yaşadığı Yer İle İlgili Frekans Dağılımları

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	312	54,5
Erkek	260	45,5
N	572	100,0
Yaş		

18-24	278	47,0
25-30	82	13,9
31-35	75	12,7
36-40	45	7,6
41-45	34	5,7
46-50	19	3,2
51-55	19	3,2
56+	20	3,4
N	572	96,6
Eğitim Düzeyi	Frekans	%
İlköğretim	10	1,7
Lise	39	6,8
Önlisans	36	6,3
Lisans	353	61,7
Lisansüstü	134	23,4
N	572	100,0
Bölge	Frekans	%
Batı Anadolu	134	23,4
Kuzey Anadolu	254	44,4
Doğu ve Güneydoğu Anadolu	43	7,5
Orta Anadolu Bölgesi	65	11,4
Akdeniz Bölgesi	76	13,3
N	572	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunlukla lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim aldıkları görülmektedir. Bir diğer dikkat çeken bulgu ise katılımcıların 18-24 yaş arasında yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Her ne kadar çevrimiçi ankete katılım gönüllülük esasını güçlendirse de anketi yanıtlama oranı basılı ankete kıyasla daha düşük olabilmektedir. Van Mol (2017), çevrimiçi anketlerin dijital araçlara, internet bağlantısına sahip olan bireyler, üniversite öğrencileri, akademisyenler gibi e-posta adreslerine sahip popülasyonlar üzerinde yapılabileceğini ifade etmiştir. Günümüzde internet erişim olanağı yaygınlaşmış olsa da çevrimiçi anketleri yanıtlamak da dijital becerilerin bir parçasıdır. Bu noktada ilgili becerilere sahip ve araştırmaya katılma noktasında gönüllü kişilerin bilgilerine ulaşıldığı söylenebilir.

Tablo 2. Katılımcıların Araç Sahiplik Düzeylerine İlişkin Bulgular

	Frekans	%	
Masaüstü Bilgisayar Sahipliği	Evet	161	27,2
	Hayır	431	72,8
	N	592	100,0
	Dizüstü Bilgisayar ve Akıllı Telefon	305	53,3
Dijital Ekipman Sahipliği	Akıllı Telefon	167	29,2
	Dizüstü Bil. Tablet, Akıllı Telefon, Akıllı Saat	83	14,5
	Tablet, Akıllı Telefon	17	3,0
	N	572	100,0
İnternette Geçirilen Süre	1 saatten az	17	3,0
	1-2 saat	144	25,2
	2-5 saat	234	40,9
	5-7 saat	110	19,2

7 saat ve üstü	67	11,7
N	572	100,0

Dijital ekipman sahipliği düzeylerine ilişkin bulgular akıllı telefon ve dizüstü bilgisayar sahipliğinin diğer ekipmanlara göre daha fazla tercih edildiğini göstermektedir. Tüm araçlara sahip olma düzeylerinin %14,5 oranı ile düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Masaüstü bilgisayara sahip olanların oranı ise %27,2'dir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" sonuçlarına göre hanelerde masaüstü bilgisayar sahipliği 2010 yılında %34,3 iken 2022 yılına gelindiğinde masaüstü bilgisayar sahipliğinin %15,8'e düştüğü ifade edilmektedir. TÜİK, 2022 yılı verilerine göre akıllı telefon sahiplik oranı %99,2; dizüstü bilgisayar sahiplik oranı ise %38,3 düzeyindedir.² Günümüzde taşınabilir cihazlar daha fazla tercih edilmektedir. Katılımcıların internette geçirdikleri süre 2-5 saat aralığında yoğunlaşmaktadır. Digital 2022 raporuna göre Türkiye'de bir kişinin internette günlük harcadığı ortalama sürenin 8 saat olduğu ifade edilmiştir. Bu sürenin 4 saat 16 dakikası mobil cihazlarla, 4 saat 16 dakikasının ise bilgisayarda geçtiği ifade edilmektedir.³

Beşli likert ölçekler için ölçek boyutlarının aritmetik ortalama değerlerin yorumlanması: "Kesinlikle Katılmıyorum" ($\bar{X}=1.00-1.79$), "Katılmıyorum" ($\bar{X}=1.80-2.59$), "Kararsızım" (2.60-3.39), "Katılıyorum" ($\bar{X}= 3.40-4.19$) ve "Kesinlikle Katılıyorum" ($\bar{X}=4.20-5.00$) aralığında puanlanmıştır (Karasar, 2020:114). İlgili değerler dikkate alınarak $\bar{X}$ değerleri üzerinden yorumlama yapılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Anket Ölçeği Sorularına Yanıtlarına İlişkin Ortalama Değerler

Sorun Çözme Boyutu	$\bar{X}$	Faktör Yükleri
Teknik bir sorunu çözebilir veya teknoloji çalışmadığında ne yapacağıma karar verebilirim.	3,4965	,810
Farklı formatlarda karmaşık dijital içerik üretebilirim (örn. resimler, ses dosyaları, metin ve tablolar).	3,1748	,792
Teknik olmayan sorunları çözmek için dijital teknolojileri (cihazlar, uygulamalar, yazılım veya hizmetler) kullanabilirim.	3,4371	,760
Kendimi yaratıcı bir şekilde ifade etmek için çeşitli medyaları kullanabilirim (metin, resim, ses ve video).	3,4580	,719
Dijital araçların kullanılabilirliği konusundaki bilgilerimi sık sık güncellerim.	3,4913	,659
Verimli, uygun maliyetli ve güvenli dijital medyayı seçebiliyorum.	3,6101	,540
Dijital İçerik Üretimi Boyutu		
İnternette bulduğum bilgilerin kaynaklarını düzenli olarak doğrularım.	3,3654	,820
Çevrimiçi ortamda ne zaman ve hangi bilgileri paylaşmam veya paylaşmamam gerektiğini biliyorum.	3,9773	,724
Çevrimiçi alanlara aktif olarak katılıyorum ve çeşitli çevrimiçi hizmetleri kullanıyorum (örn. kamu hizmetleri, e-bankacılık ve çevrimiçi alışveriş).	4,0909	,554
Veri, bilgi ve dijital içeriğe göz atma, arama ve filtreleme konusunda kendime güveniyorum.	3,7238	,511
Telif hakkı ve lisans kurallarına saygı duyuyorum ve bunları dijital bilgi ve içeriğe nasıl uygulayacağımı biliyorum.	3,4108	,507
Dosyaları veya içeriği kaydetmek veya depolamak için düzenli olarak bulut bilgi depolama hizmetlerini kullanıyorum.	3,4371	,639
Dijital Güvenlik Boyutu		

² [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437)

³ <https://datareportal.com/reports/digital-2022-turkey>

Dijital ortamda çeşitli cihazlara, hizmetlere erişmek için farklı şifreler kullanıyorum.	3,6130	,716
İnternete erişmek için kullandığım cihaz (lar) daki gizlilik ayarlarımı düzenli aralıklarla kontrol eder ve güvenlik programlarımı güncellerim.	3,7238	,670
Siber zorbalıkla başa çıkmak ve uygunsuz davranışları belirlemek için stratejiler geliştirdim.	3,3182	,559
N= 572		
Örnekleme Yeterliği Testi (KMO Bartlett's)		,902
Ki-Kare (X^2)		1964,563
df		105
Toplam Varyans		55.311
Sig.		,000

Yapılan faktör analizi sonuçları incelendiğinde, veri setinin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir. Örnekleme Yeterlilik Testi sonucu (KMO) 0,90'dan büyük olduğundan, veri setinin faktör analizi için yeterli örnekleme sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Bartlett's Testi sonucu da anlamlı (sig:0,000) olduğundan, değişkenler arasında yüksek korelasyon olduğu görülmektedir. Bulgular yapı geçerliği, açısından ölçeğin teorik çerçevesiyle uyumlu olduğunu ve beklenen faktör yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Tablo 3'de katılımcıların sorun çözme, dijital içerik üretme ve dijital güvenlik beceri düzeylerine ilişkin ortalama değerlere ilişkin bulgular yer almaktadır. İlgili bulgular incelendiğinde katılımcıların ölçek boyutları çerçevesinde dijital yetkinlik seviyelerinin "Katılıyorum" ($\bar{X}$ =3.40-4.19) ifadesine denk geldiği görülmektedir.

4.2. Dijital Beceri Seviyelerinin Dijital Sermaye Hacmine Etkisinin Ölçülmesine Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan bireylerin dijital sermaye seviyeleri ile sorun çözme becerileri, internet ortamında güvenlik önlemlerine ilişkin becerileri ve içerik oluşturma becerileri arasındaki ilişkileri incelemek amacı ile Pearson Korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4. Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri

	Ortalama	Standart Sapma	N
Dijital Sermaye	3,4479	,62735	572
Sorun Çözme Becerileri	3,4123	,80554	572
Güvenlik Becerileri	3,5374	,77097	572
Dijital İçerik Oluşturma Becerileri	3,5647	,73606	572

Schommer'e (1990) göre ortada yer alan katılımcıların "2,50 ile 3,50" ortalama düzeyine sahip olmaları ilgili değişkenleri benimseme düzeylerinin güçlü olduğunu göstermektedir. Nitekim ortalama değerler incelendiğinde katılımcıların dijital beceri seviyelerinin güçlü olduğu söylenebilir.

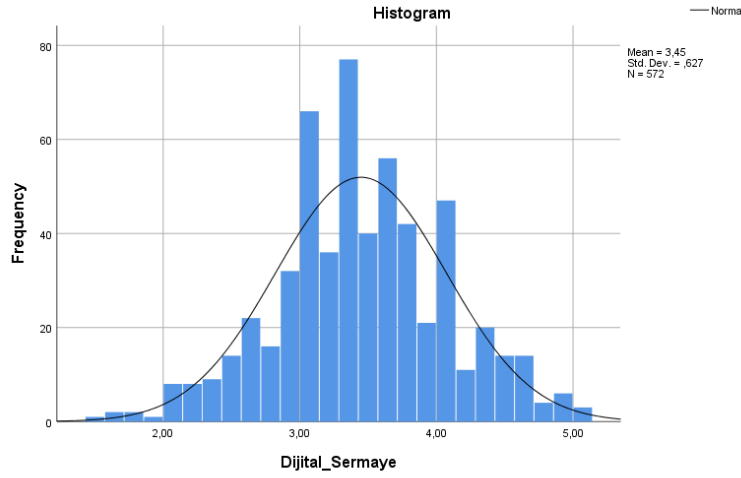
Tablo 5. Ölçeklerin Normallik Değerleri ve Güvenirlik Değerleri

	Güvenlik Becerileri	İçerik Oluşturma Becerileri	Sorun Çözme Becerileri	Dijital Sermaye
Çarpıklık	-,231	-,470	,135	-,038
Basıklık	-,044	,097	-,341	,079
Minimum	1,40	2	1	1,47

Maximum	5	5	5	5
Cronbach's Alpha	,778	,768	,853	,897
N	572			

Basıklık ve çarpıklık değerlerinin $-1,5$ ile $+1,5$ değerleri arasında olması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu durumda dijital sermaye ölçeği alt boyutları ve dijital sermaye ölçeğinin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Cronbach's Alpha (α) değerine ilişkin bulgular incelendiğinde verilerin oldukça güvenilir düzeyde olduğu görülmektedir. Sorun çözme boyutu " $0,853$ " değerinde, dijital içerik oluşturma " $0,768$ " ve güvenlik boyutu ise " $0,718$ " değerinde oldukça güvenilir düzeydedir. Ölçeğin toplam güvenilirlik düzeyi ise " $0,897$ " ile yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Şekil 1. Bağımlı Değişken Normal Dağılım Grafiği

Yukarıda grafikte bağımlı değişkenin süreklilik gösterdiği ve normal dağılıma sahip olduğu sonucuna ulaşılmış olup çoklu doğrusal regresyon için gerekli normallik değerini sağladığı görülmektedir. Nitekim değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerlerini sağladığına ilişkin bulgular tablo 5'de sunulmuş olup histogram grafiği ile de desteklenmesi amaçlanmıştır. İlgili bulgular çoklu regresyon analizi için gerekli şartların sağlandığını ve istatistiki çözümleme açısından bir sorun olmadığını göstermektedir.

Tablo 6. Araştırmanın Değişkenlerine Göre Korelasyon Katsayıları

	Sorun Çözme Becerileri	Güvenlik Becerileri	Dijital İçerik Oluşturma Becerileri	P
DİJİTAL SERMAYE (Bağımlı Değişken)	,892	,811	,717	
Sorun Çözme Becerileri (Bağımsız Değişken)	1,000	,699	,608	,000
Güvenlik Becerileri (Bağımsız Değişken)	,699	1,000	,627	
Dijital İçerik Oluşturma Becerileri (Bağımsız Değişken)	,608	,627	1,000	
N	572			

* Korelasyon $p=0.00$ düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan kişilerin, internet ortamına yönelik sorun çözme beceri düzeyleri ile dijital sermaye düzeyleri ($r = 0,892$, $p < 0,05$) arasında pozitif yönlü anlamlı

ve güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bireyin internet ortamına ilişkin güvenlik becerileri düzeyleri ($r=0,811$, $p<0,00$) ve dijital sermaye düzeyleri arasında pozitif yönde, anlamlı ve güçlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnternet ortamında dijital içerik üretme becerileri düzeylerinin ($r=0,717$, $p<0,00$) pozitif yönde, güçlü ve anlamlı düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan bireylerin dijital beceri seviyeleri arasında da anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Varyans Analizi Tablosu

		Sum of Square	df	Mean Square	F	P
1	Regression	198,279	3	66,093	1419,398	,000 ^b
	Residual	26,448	568	,047		
	Total	224,727	571			

a. Dependent Variable: toplamsermaye_ortalama
b. Predictors: (Constant), içerik_olusturma, sorun_cözme, güvenlik_ortalama

Anova testi sonucu F değeri 1419,398, $p=,000<,05$ değerinde ve modelin bir bütün olarak anlamlı düzeyde olduğunu göstermektedir. Değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

Yordayıcı değişkenler arasında çoklu korelasyon olup olmadığını belirlemek amacıyla ayrıca, varyans büyütme faktörlerine (VIF) ve tolerans değerlerine bakılmıştır. Değerler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Yordayıcı Değişkenlerin Yordamaya İlişkin Çoklu Bağlantı Değerlerine İlişkin Bulgular

	VIF Değeri	Tolerans Değeri
Güvenlik Becerileri	2,240	0,446
Sorun Çözme Becerileri	2,155	0,464
İçerik Oluşturma Becerileri	1,816	0,551

Tablo 8, incelendiğinde VIF değerlerinin 10’dan düşük olduğu ve tolerans değerlerine ilişkin değerlerin de 0,20’den yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen ilgili korelasyon değerleri değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2011:77).

Tablo 9. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Model Özeti Tablosu

Model	R	R ²	Adjusted R ²	df1	df2	p	Durbin-Watson
1	,939 ^a	,882	,882	3	568	,000	1,458

Durbin-Watson değeri “1,5-2,5” aralığında bir değere işaret etmelidir. İlgili değerlerin üstünde bir değer söz konusu olduğunda parametrelerin varyanslarında sapmalar söz konusu olabilmektedir (Kalaycı, 2014: 267). Tablo 9’da yer alan Durbin-Watson değerinin 1,458 değerinde olduğu ve parametreler arasında bir sapma söz konusu olmadığı görülmektedir. Yukarıda tabloda bağımlı değişkenin bağımsız değişkenler tarafından $R=0,939$ değerinde $R^2=0,882$ açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda bağımsız değişkenlerin (güvenlik, sorun çözme ve içerik oluşturma becerileri) bağımlı değişkene (dijital sermaye) etkisinin oldukça yüksek olduğu ve dijital sermaye seviyelerindeki değişimin %88’ini açıkladıklarını göstermektedir. Araştırmaya katılan kişilerin dijital güvenlik, sorun çözme ve dijital sermaye becerilerinin dijital sermaye

düzeyleri üzerinde güçlü etkisi olduğu ve ilgili üç yordayıcının ($R = 0,939$, $R^2 = 0,882$) dijital sermaye düzeyi ile anlamlı ve güçlü bir ilişki içinde olduklarını göstermiştir.

Tablo 10. Dijital Sermaye Yordayıcıları: Çoklu Regresyon Analizi

	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit Değişken (Dijital Sermaye)	,518	,049	-	10,659	,000	-	-
Güvenlik Becerileri	,448	,016	,575	27,232	,000	,753	,392
Sorun Çözme Becerileri	,239	,018	,293	13,614	,000	,496	,196
İçerik Oluşturma Becerileri	,156	,017	,183	9,448	,000	,369	,136

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre bu değişkenlerin yordanan (dijital sermaye) üzerindeki önem sırası, dijital güvenlik becerileri ($\beta = -0,575$), dijital sorun çözme becerileri ($\beta = 0,293$) ve dijital içerik oluşturma becerileri ($\beta = 0,183$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri dikkate alındığında ise yordayıcı değişkenlerin, ($p = 0,00 < 0,05$) yordanan değişken ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bireyin çevrimiçi etkinliklerde bulunması günümüz ağ toplumunda kaçınılmaz hale gelmiştir. Öyle ki yaşam alanının büyük bir kısmını kapsayan dijital iletişim araçları ve ortamlarına ilişkin becerilerin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Dijital sermaye kavramı, bireylerin dijital araçlara ve erişime sahip olmalarının yanı sıra dijital beceri düzeyleriyle de yakından ilişkilidir. Bu nedenle, dijital becerilerin dijital sermaye hacmini nasıl etkilediği konusundaki araştırmalar son derece önemlidir. Bu çalışma, dijital beceri seviyelerinin nicel karar verme yöntemleriyle çözümlenebileceğine vurgu yapmaktadır. Bu amaçla, çok değişkenli regresyon analizi yöntemi kullanılarak dijital sermaye ile dijital beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu analiz yöntemi, dijital sermaye hacmini etkileyen faktörleri belirlemeye olanak tanımaktadır. Nitekim çok değişkenli regresyon analizi yöntemi ile yapılan bu çalışma, dijital sermayenin belirleyicisi olan, güvenlik, sorun çözme ve içerik oluşturma becerilerinin toplam dijital sermaye hacmine etkisi niceliksel olarak çözümlenmiştir.

İlgili bulgular, dijital güvenlik becerileri, internet ortamında teknik ya da teknik olmayan problemlere çözüm üretebilme becerileri ve internet ortamında içerik üretme, paylaşma becerilerinin dijital sermaye hacmini pozitif yönde ve güçlü bir biçimde etkilediğini ortaya koymuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlar, bu ilişkinin gücünü de yansıtmaktadır. Korelasyon katsayısı (R) 0,939 ve R-kare (R^2) değeri ise 0,882 olarak bulunmuştur. Bu da, dijital güvenlik, sorun çözme ve dijital sermaye becerileri ile dijital sermaye düzeyi arasındaki ilişkinin oldukça güçlü olduğunu ve bu üç değişkenin dijital sermaye düzeyini büyük ölçüde açıkladığını göstermektedir.

Bu araştırmanın, dijital güvenlik, sorun çözme ve dijital sermaye becerilerinin dijital sermaye düzeyi üzerindeki etkisini inceleyerek dijital becerilerin geliştirilmesi sürecinde problemlerin belirlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gelecekte yapılacak araştırmalar için kaynak olarak kullanılabilenliği düşünülmektedir. Nitekim dijital teknolojilerin artan önemi nedeniyle bireylerin, kurumların ve grupların, dijital

becerileri eşitsizliklerinin belirlenmesi noktasında önemlidir. Sonuç olarak, gelecek dönemlerde dijital sermaye ile demografik değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi de dikkate alınmalıdır. Niceliksel analizler, veri odaklı bir yaklaşım sunmaktadır. İstatistiksel yöntemler kullanarak veriler arasındaki ilişkilerin ve farklılıkların ölçülmesi ile farklı demografik gruplar ve sektörler arasındaki dijital beceri eşitsizliklerinin tespit edilebilirliği açısından sağlam bir temel oluşturmaktadır. Bu nedenle, bu tür analizlerin, dijital geleceğe yönelik politikaların oluşturulmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akkaya, Ş. & Pazarlıoğlu, M. V. (2000), Ekonometri I, 4. Baskı, Anadolu Matbaacılık.
- Arun, Ö. , Binark, M., Taylan, D. Ö. , Kandemir, B. & Şahinkaya, G. (2022). Yaşlıların Toplumsal Sınıfı, Dijital Sermayeleri ve COVID-19 Salgınında Bağlantıda Kalma Pratikleri. *İstanbul University Journal of Sociology*, 42 (2), 387-410 . DOI: 10.26650/SJ.2022.42.2.0016
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). Deneysel desenler: Öntest-Sontest Kontrol Grubu, Desen ve Veri Analizi. Pegem Akademi.
- Bourdieu, P. (2015). Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi. Ankara: Heretik Yayınları
- DataRatePortal, (2023). Digital 2022: Turkey. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-turkey>
- DiMaggio, P., Hargittai, E., Celeste, C., & Shafer, S. (2004). Digital Inequality: from Unequal Access to Differentiated Use. *Social Inequality*, 355-400.
- Fuchs, C. (2016). Sosyal Medya: Eleştirel Bir Giriş (Çev: İ. Kalaycı & D. Saraçoğlu). Nota Bene Yayınları.
- Hargittai, E., & Hinnant, A. (2008). Digital Inequality: Differences in Young Adults' use of The Internet. *Communication Research*, 35(5), 602-621.
- Ignatow, G., & Robinson, L. (2017). Pierre Bourdieu: Theorizing the Digital. *Information, Communication & Society*, 20(7), 950-966.
- Kalaycı, Ş. (2014). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik. *Asil Yayın Dağıtım*.
- Karasar, N. (2020). Bilimsel Araştırma Yöntemi (35. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Montgomery, D. C. and Runger, G. C. (2005) Applied Statistics and Probability for Engineers (Fifth Edition), John Wiley & Sons.
- Özsoy, D. (2020). Dijital Bölünme Düzeylerine Dair Literatür Analizi. “*Dijital Kültür, Dijital Eşitsizlikler ve Yaşlanma*” (Fiğan, M., Özdemir, Y. D., Ağaoglu, E., Özdemir, M. B., Önen, N., & Derneği, A. B, ed).
- Ragnedda, M., & Ruiu, M. L. (2020). Digital Capital: A Bourdieusian Perspective on the Digital Divide. Emerald Group Publishing.

- Ragnedda, M., Ruiu, M. L., Addeo, F. 2020. "Measuring Digital Capital: An Empirical Investigation", *New Media & Society*, 22(5), 793-816.
- Schommer, M. A. (1990). Effects of Beliefs about the Nature of Knowledge on Comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 82(3), 498-504.
- Sucu, Y. (2010), Yönetimde Öngörü ve Öngörü Yöntemleri, Güncellenmemiş Kitap, <http://www.yasarsucu.net/word/yo.doc>
- Sütlüoğlu, T. (2020). Dijital Eşitsizlik ve Yoksul Bireylerin Medya Tüketim Pratikleri: Eskişehir Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using Multivariate Statistics* (Vol. 6, 497-516). Pearson.
- TUIK (2023). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2021. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437)
- Van Deursen, A. J., & Van Dijk, J. A. (2019). The First-Level Digital Divide Shifts from Inequalities in Physical Access to Inequalities in Material Access. *New Media & Society*, 21(2), 354-375.
- Van Dijk, J. A. (2005). *The Deepening Divide: Inequality in the Information Society*. Sage publications.
- Van Dijk, J. A. (2012). The Evolution of the Digital Divide-the Digital Divide Turns to Inequality of Skills and Usage. In *Digital Enlightenment Yearbook 2012* (pp. 57-75). IOS Press.
- Van Dijk, J. A. (2016) *Ağ Toplumu*. Epsilon Yayıncılık
- Van Mol, C. (2017). Improving Web Survey Efficiency: The Impact of an Extra Reminder and Reminder Content on Web Survey Response. *International Journal of Social Research Methodology*, 20(4), 317-327.